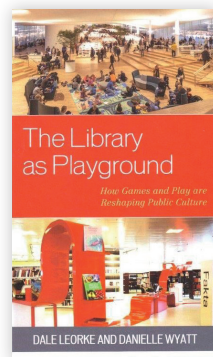

The library as playground: how games and play are reshaping public culture / by Dale Leorke and Danielle Wyatt. Lanham; Boulder; New York; London: Rowman & Littlefield, [2022]. xiv, 149 stran: ilustrace. ISBN 978-1-5381-6431-0.

Počítačové a digitální hry začaly zaujímat své místo ve využívání a funkci knihoven. V mnoha knihovnách byly zřízeny vybavené prostory pro tuto činnost, která může být považována za vzdělávací. Jednotlivé kapitoly této knihy se zabývají historií počítačových her v knihovnách a vůbec hrami v současné době. Je rozebírána prostorová transformace knihoven potřebná k rozvíjení této činnosti. V knihovnách se tvoří také komunity pro hraní počítačových her a videoher. Možnost hraní těchto her jistě přispívá i k návštěvnosti knihoven. Kniha byla napsána na základě „práce v terénu“ a nejnovějšího výzkumu. Autoři vytvořili svazek, který má velký význam jak pro odborníky z oblasti her a videoher, tak pro knihovnickou práci.

Signatura této knihy je Sh 42.118.

https://aleph.nkp.cz/F/?func=direct&doc_number=000094342&local_base=KKL

Zpracovala: Zuzana Vavrošová

VAVROŠOVÁ, Zuzana. Tipy z Knihovny knihovnické literatury. *Knihovna: knihovnická revue*. 2022, 33(2), 116–120. ISSN 1801-3252.

Novinky zahraniční knihovnické literatury

Ar(abes)ques

SARCY, Benjamin. Communiquer en BU à l'ère des réseaux sociaux numériques [Komunikace univerzitní knihovny v době sociálních sítí]. *Ar(abes)ques: Revue trimestrielle de l'Agence bibliographique de l'enseignement supérieur*. 2018, 91(octobre – novembre – décembre), 4–6. ISSN (web) 2108-7016. Dostupný také z: **<https://publications-prairial.fr/arabesques/index.php?id=492&file=1>**.

Komunikace prostřednictvím sociálních sítí, o které se v univerzitních knihovnách dříve vtipkovalo, dnes získala na legitimaci a důležitosti. Dlouho se mohlo zdát, že uživatelé univerzitních knihoven jsou ke své instituci „připoutaní“. Zůstávali věrní, protože jim nic jiného nezbývalo. Nyní, v době digitalizace informací, vyrostla knihovnám mnohá konkurence. Z výsledků anket vyplývá, že uživatelé své knihovny oceňují a pracovníků si váží pro vysokou odbornost a milé přijetí. Na druhou stranu se tyto instituce zdají být zakódovanými až „zakátovanými“ prostory, ve kterých se uživatelé zdrží – pokud vůbec – pouze na dobu nezbytně nutnou k práci. Přítomnost na sociálních sítích může zážitek z knihovny prodloužit.

Sociální sítě jsou v podstatě generační záležitosti. Uživatelé knihoven – studenti, vyučující a jiní – je nepoužívají všichni stejně. Proto je třeba soustředit se na ta prostředí, kde jsou uživatelé nejaktivnější. Mezi sítěmi je třeba „žonglovat“. Každá funguje podle pravidel své komunity, zvyklostí, rituálů a jazyka. Dobrou volbou je přizpůsobování obsahu

pro danou síť a přidávání střípků o dokumentovém kulturním dědictví. Každá instituce volí jiný přístup, některé se od počátku soustřeďují na monitoring novinek z oboru své specializace, např. prostřednictvím Twitteru. Knihovníci se takto stávají ne-obchodními agenty a mezi *followery* se v několika slovech snaží vzbudit zájem o daný informační zdroj. Jestliže se knihovny angažují v boji proti *fake news* a zkresleným informacím, aktivita na sociálních sítích je pro ně obrovskou příležitostí vyzdvihnout kompetence svých informačních pracovníků.

Knihovny by neměly podceňovat ani socializační aspekt komunikace na sociálních sítích. I když výsledek nemusí být takový, jaký jsme si představovali, ochota komunikovat s uživateli a vytváření prostoru pro jejich zpětnou vazbu jsou základem. Značí také, že knihovna chce být více než skladištěm knih. K tomu je třeba připravovat kvalitní obsahy ve spolupráci s kolegy ve vlastní instituci i mimo ni – v komunikačním oddělení naší univerzity, dalších univerzitních knihovnách, městských knihovnách, archivech, národních knihovnách, místní samosprávě, spolicích apod. Pokud nebudeme aktivní na sociálních sítích, vzdáváme se obrovské propagace a komunikace s uživateli, o kterou by nám mělo jít především. Svědčí také o tom, zda jsme skutečnými informačními pracovníky.

Mnoho vedoucích v podnicích i veřejných institucích si nemyslí, že by bylo třeba vyčlenit celý úvazek pracovníka pro správu účtů na sociálních sítích, přestože tato činnost vyžaduje specialistu s kvalitními komunikačními schopnostmi. Jsme svědky transformace informační profese, kdy pracovník knihovny získává novou roli – roli sociálního mediátora (*social mediateur*). Jelikož málokterý z nich absolvoval kurz komunikace, nevyhnu se chybám. Proto je třeba alespoň posílit rozpočet vyčleněný pro komunikaci.

Přesto při celkovém zhodnocení aktivity instituce na sociálních sítích nebudou výsledky nijak oslnivé. Uvědomme si, že univerzitní knihovna málokdy zaujme masu, a nenechme se odradit. Nečekejme četné interakce, sama naše přítomnost ve virtuálním prostředí je studenty vítána a ceněna. Naše poslání přijímat veřejnost, vzdělávat ji, poskytovat informace a dokumenty je tím naplněno a dostává nový rozměr ve formě fotografií, obrázků, videí a postů.

SARCY, Benjamin. Les @BUBMontaigne se racontent: Twitter et les bibliothèques du SCD Bordeaux Montaigne [Jaký je @BUBMontaigne: knihovny dokumentačního oddělení univerzity Bordeaux Montaigne na Twitteru]. *Ar(abes)ques: Revue trimestrielle de l'Agence bibliographique de l'enseignement supérieur*. 2018, 91(octobre – novembre – décembre), 7. ISSN (web) 2108-7016. Dostupný také z: <https://publications-prairial.fr/arabesques/index.php?id=492&file=1>.

@BUBMontaigne je twitterový účet dokumentačního oddělení univerzity Bordeaux Montaigne (SCD Bordeaux Montaigne, <https://twitter.com/BUBMontaigne>). Je společný pro všechny knihovny univerzity, v době psaní příspěvku měl téměř 1 100 sledujících.

Twitter se stal jedním z hlavních nástrojů externí komunikace knihoven, které jsou součástí univerzity. Je využíván k různým účelům – šíření praktických informací a aktualizací ze světa vědy a kultury, k propagaci kulturního dokumentového dědictví apod. Jeho funkce umožňují provádět informační monitoring, ostatně k tomu slouží polovina vyslaných tweetů.

Až na výjimky nevyvolávají knihovní tweety mnoho reakcí, přesto se zdá, že plní očekávání uživatelů a sledujících. Viditelnost a popularitu účtu zvyšuje podpora ze strany komunikačního oddělení univerzity. Pokud od sledujících přijde pro knihovnu kritická odezva, odpověď je připravována v týmu. Byla by škoda hrát si v diskuzním prostředí na hluché. I nepříznivé zprávy je možné sdělit vhodným tónem a odpovídajícím komu-

nikačním stylem. Strukturovaná komunikace na sociálních sítích nepatří mezi běžně vyžadované kompetence pracovníků knihoven. Přesto by si ji knihovníci měli osvojit. Autor v závěru článku přirovnává označování hashtagem k běžné katalogizaci publikací a dává jim v knihovnické činnosti stejnou důležitost.

Na závěr je uvedeno pět pravidel tweetování v univerzitní knihovně: je třeba tweetovat pravidelně, tweety opatřit obrázky nebo videi pro větší viditelnost, být přesný a stručný, „nekřičet“ a sledovat tendence a trendy na Twitteru.

DESGRANGES, Frédéric. Audastudieuse et non délocalisable, la BU d'Angers sur les réseaux sociaux [Odvážná, horlivá a v přímé interakci nenahraditelná: univerzitní knihovna v Angers na sociálních sítích]. *Ar(abes)ques: Revue trimestrielle de l'Agence bibliographique de l'enseignement supérieur*. 2018, 91(octobre – novembre – décembre), 8–9. ISSN (web) 2108-7016. Dostupný také z: <https://publications-prairial.fr/arabesques/index.php?id=492&file=1>.

Univerzitní knihovna ve francouzském Angers si založila účet na Twitteru již v roce 2008 (<https://twitter.com/BUAngers>). Od roku 2012 do něj pravidelně přispívá a až donedávna byl sledován zejména knihovníky, kteří jej používali pro vlastní informační monitoring. Do roku 2014 knihovna aktivně spravovala účty na dalších sociálních sítích, k usnadnění práce používala automatické doplňování obsahů. Většina sledujících byli stále kolegové knihovníci.

V roce 2014 nastal zlom – vedení knihovny si pohrávalo s myšlenkou zaměstnat *community managera*, který by si vzal správu sociálních sítí na starost. Pro nedostatek financí a kvůli riziku, že by mohl konkurovat komunikačnímu oddělení univerzity, bylo nakonec rozhodnuto zvýšit komunikační kompetence vybrané skupiny dosavadních pracovníků knihovny. Zvolená strategie se opírala o několik základních principů: zdokonalit webové stránky knihovny z hlediska obsahového i grafického, přestat používat automatické kopírování informací z webových stránek na účty na sociálních sítích, spravovat dokumenty všech možných podob (i univerzitní tisk, interní komunikaci, plakáty, letáky, web, účty na sociálních sítích...), podpořit přímou komunikaci s uživateli prostřednictvím vhodně umístěných stolků a převést odbornou knihovnickou komunikaci na nově vytvořený blog (avšak knihovna tak přišla o velkou část odborného publika).

Všechny formy komunikace univerzitní knihovny si musí zachovat vysokou kvalitu. Není možné např. dnem i nocí spravovat účty na sociálních sítích, a přitom být neochotný při komunikaci po telefonu nebo dlouho nereagovat na e-maily.

Mezi roky 2016 a 2018 odvedla knihovna pro své zviditelnění velký kus práce. Na sociálních sítích se snaží být odvážná a kreativní, přesto v očích svých uživatelů zůstává knihovnou a nikdy se nestane přítelem ve smyslu přátel na sociálních sítích. Přítomnost na Facebooku byla otázkou. Používají ještě studenti tuto sociální síť? Má knihovna právo nabízet svým uživatelům, aby se stali jejími přáteli, a pomoci tak sběru jejich osobních dat? Proto bylo navrženo buď sloučit dva facebookové kanály v jeden, nebo jednoduše s Facebookem skoncovat. Tamní knihovní komunita není příliš početná, navíc obchodní a reklamní modely, které zde převažují, vedou nutně k otázce, zda stojí za to se této hry účastnit... Nebylo by lepší věnovat více energie práci v místě, přímé interakci s uživateli a poskytování užitečných informací, které skutečně využijí? Nakonec byly počátkem roku 2019 oba facebookové účty knihovny zrušeny a komunikace soustředěna na Twitter (aktuality) a Instagram (fotografie).

BURMAN, Lars. Les bibliothèques de recherche suédoises en déficit de coopération nationale [Švédským vědeckým knihovnám chybí spolupráce na národní úrovni]. *Arabesques: Revue trimestrielle de l'Agence bibliographique de l'enseignement supérieur*. 2021, 102(juillet-août-septembre), 18–19. ISSN (web) 2108-7016. DOI: 10.35562/arabesques.2648. Dostupné z: <https://publications-prairial.fr/arabesques/index.php?id=2648>.

Kvůli neexistující národní strategii nemohou švédské vědecké knihovny využívat nástrojů, které by jim umožnily spolupráci na celostátní úrovni. A to i přes to, že zde vzniklo několik přesvědčivých iniciativ.

Systém švédských vědeckých knihoven se skládá z Královské knihovny, jež plní funkci národní knihovny, knihoven asi čtyřiceti univerzit a vysokých škol a dalších specializovaných knihoven spadajících pod vládní úřady. Královská knihovna i univerzity jsou oficiálními vládními institucemi, což jim zaručuje vysokou míru nezávislosti.

Královská knihovna (<https://www.kb.se/in-english.html>) spadá pod ministerstvo školství, ale za svoji činnost odpovídá i ministerstvu kultury. Má za úkol koordinovat univerzitní i vědecké knihovny, ale nemá nad nimi žádnou autoritu. Univerzity (a jejich ze zákona povinně zřizované knihovny) musí naopak rychle a efektivně reagovat na potřeby vědy a terciárního vzdělávání. Švédské univerzity a vědecké organizace obvykle spolupracují v rámci konsorcií, což u zdejších knihoven není tak obvyklé. Přesto existují příklady spolupráce, jako je konsorcium Bidsam (<https://www.kb.se/samverkan-och-utveckling/oppen-tillgang-och-bidsamkonsortiet/open-access-and-bidsam-consortium/bidsam-consortium.html>). Královská knihovna jeho prostřednictvím vyjednává podmínky licenčních smluv pro nákup elektronických zdrojů. Avšak rostoucí náklady, zejména v souvislosti s přechodem na model otevřené vědy, této spolupráci nepřejí, jelikož náklady hradí univerzity. Konsorcium DiVA (<https://www.diva-portal.org/smash/search.jsf?dswid=-1813>) vytváří systém pro šíření metadat, plných textů vědeckých publikací a vysokoškolských kvalifikačních prací. Data jsou následně využívána pro hodnocení vědy.

Ve Švédsku existují dva systémy pro ukládání a zpřístupňování digitalizovaného kulturního dědictví. Najdeme zde mnoho specializovaných katalogů, které jsou však přístupné prostřednictvím rozličných informačních systémů. Budování fondů tištěných dokumentů velkých knihoven není koordinované a vlastně se neví, kdo má co uchovávat. K tomu připočteme různé katalogizační praktiky. Nyní Královská knihovna spolu s pěti velkými univerzitními knihovnami připravuje a podporuje digitalizaci švédských tisků posledních šesti staletí. V této oblasti je Švédsko smutně pozadu. Švédské vědecké knihovny nejsou podfinancované a ani kompetence pracovníkům nechybějí, překážky jsou spíše organizační a zvykové.

Autor článku, ředitel Univerzitní knihovny v Uppsale, se domnívá, že je třeba nahlížet na vědecké knihovny jako na vzájemně spolupracující národní síť a vytvářet konsorcia, která by ujasnila úkoly každé instituce a vzala si na starosti vedení a financování projektů. Avšak obvykle je to tak, že o potřebě spolupráce se hodně píše, ale méně se jedná. Dnešní i příští uživatelé knihoven jsou v centru všech knihovnických aktivit. Očekávají perfektně zpracované a přístupné zdroje a vysoce kompetentní pracovníky. Rozhodující bude způsob vedení, fungující strategie a nové modely.

DALY, Gillian. Écosse: une confédération au service d'une vision nationale [Skotsko: knihovní svaz podporuje národní identitu]. *Arabesques: Revue trimestrielle de l'Agence bibliographique de l'enseignement supérieur*. 2021, 102(juillet-août-septembre), 20–21. ISSN (web) 2108-7016. DOI: 10.35562/arabesques.2650. Dostupné z: <https://publications-prairial.fr/arabesques/index.php?id=2650>.

Skotský svaz univerzitních a vědeckých knihoven Scurl (<https://www.scurl.ac.uk>) byl založen před více než 30 lety. Uspodňuje spolupráci mezi 26 členskými knihovnami – vysokoškolskými, Národní knihovnou Skotska, jinak specializovanými či velkými veřejnými knihovnami. Činnost svazu se soustřeďuje do pěti oblastí: akvizice, sdílené služby, vzdělávání a podpora uživatelů, správa sbírek a přístup k dokumentům.

Nejdůležitější iniciativou je Skotská digitální knihovna pro terciární vzdělávání SHEDL (<https://www.scurl.ac.uk/shedl>). Od svého vzniku v roce 2009 umožňuje přístup k elektronickým zdrojům, přičemž náklady na ně jsou spravedlivě rozprostřeny.

Pro lepší znalost sdíleného prostředí, porozumění problémům spojeným s akvizicí a respektování společných závazků rozvíjí Scurl dialog na všech úrovních: mezi členskými institucemi i třetími stranami. Podporuje spolupráci mezi svými členy, organizuje společné akce a vytváří specifické profesní skupiny pro výměnu zkušeností. Zapojuje se do národních projektů. Například skupina *Sbírky a metadata* prosazuje kolektivní odpovědnost za národní fond. Skotsko je sice součástí Spojeného království, ale má vlastní systém vzdělávací, legislativní a vládní. Sbírky členských institucí svazu Scurl spolu vytvářejí zvláštní kulturní identitu. Projekt *Last Scottish Copy Policy* (LSCP) má zaručit, aby všichni vědecktí pracovníci měli nadále přístup k dokumentům vytištěným ve Skotsku. Kromě univerzitních jsou do projektu zapojeny i jiné knihovny.

Skotská národní knihovna (<https://www.nls.uk>) vlastní kopii každé skotské knihy. Pokud se jiná knihovna rozhodne ze svých fondů vyřadit dokumenty, které nejsou jinde uchovávány, Národní knihovna je přijme do svých sbírek. Spravuje skotskou národní bibliografii, jež obsahuje kompletní soupis skotských publikací od roku 1508. Kvůli velké různorodosti členů neexistuje společná akviziční politika pro celý svaz, nicméně dokumenty, kterých se LSCP týká, musí být identifikovatelné.

K tomu je možné profitovat z účasti na celobritském projektu *National Bibliographic Knowledgebase* (NBK, <https://www.jisc.ac.uk/rd/projects/national-bibliographic-knowledgebase>), objemné databázi bibliografických metadat sklizených neziskovou organizací pro vědu a vzdělání Jisc. Vstupní data do NBK přicházejí od univerzitních a specializovaných knihoven z celého Spojeného království. V roce 2019 byla představena služba *Library Hub*. Díky nástroji *Library Hub Discover* je možné najít konkrétní titul a knihovny, jež ho nabízejí. *Library Hub Compare* umožňuje vytváření komparativních analýz ve sbírkách monografií a periodik. V době vydání článku přispívalo do NBK 11 skotských vysokoškolských institucí.

Výše zmíněná skupina *Sbírky a metadata* usiluje od roku 2021 o širší zapojení členských institucí. Cílem je shodnout se na takovém objemu práce, který by mohl být zařazen do praxe správy sbírek v jednotlivých knihovnách. Projekt zaujal kolegy v Evropě a Scurl pečlivě studuje podobné realizace pro kolaborativní správu sbírek.

Zpracovala: Mgr. Veronika Tichá
Redakčně připravila: PhDr. Anna Machová

TICHÁ, Veronika. Novinky zahraniční knihovnické literatury. *Knihovna: knihovnická revue*. 2022, 33(2), 120–124. ISSN 1801-3252.